

Virágos hadművelet

Hogy ez a virágbolondéria mikor jelentkezett nála először, mikortól kerítette hatalmába síríg tartó szenvedélye, ki tudja. Az is lehet, hogy én még meg sem születtem akkor, sőt, az is lehet, még az édesanyám sem élt. Ezt sohasem fogom megtudni már, azt hiszem.

Susmorogták, fogta magát és csak úgy elindult a Juli ott-honról. Volt, hogy napjában háromszor is végigjárta a kilenc kilométer hosszú falut, a főszéri Krisztus-keresztől az Újtelepig, ahol a fia lakott. Dologidőben is megette, mikor mennyire ért rá. Főleg az előkertes utcákat látogatta.

Megállt pletykálgatni vagy valakit rempüni, de csak azért, hogy biztonságosan végrehajthassa előre kitervelt virágos hadműveleteit. Elterelte a figyelmet, azután ördögös mozdulatokkal, hipp-hopp, mint egy igazi mágus, már el is szórta a kertben vagy az udvaron virágmagjait. Volt virágmag. Nincs virágmag.

A virághagymáinak például magasított cipősarkával csinált lyukat a földbe, ahová olyan gyorsan és ügyesen tudta beültetni azokat, hogy a legélesebb szemű gazdaasszony sem vette észre. Furcsállották is, mutogattak rá.

– Ez a Juli, ez a Juli nem szégyelli magát! Parasztasszony léte, ráadásul dologidőben, mi a rossebért visel magas sarkú cipőt?

En ezt a szóbeszédet először nem akartam elhinni öreganyámról egészen addig, amíg el nem kísértem egyik alkalommal, amikor a Miklós nevű unokaöcsémet látogattuk meg az újtelepi soron, mert torokgyíkot vagy valamilyen mumpszos nyavalyát kapott el.

Mielőtt elindultunk, meglestem, mit csinál, mit hála istenkedik olyan sokáig ott hátul a nyári konyhában meg a kamrában. Nejlón, nagyvirág-mintás otthonkájának mindegyik zsebébe barna papírstanclicket rejtett. Fölkötötte az esszükötényét, azt is telipakolta valamivel, akár a vászonzatyrot.

Alig hagytuk el a kuglipályát, rettenetesen eleredt az eső. Kénytelenek voltunk beállni Vendel bácsiék eresze alá, mert tényleg úgy esett, mintha sajtárból öntötték volna. Engem nem bősített föl úgy, mint öreganyámat. Csak egy klottgatya volt rajtam, meg szandál. Még élveztem is, mert jó meleg víz folyta körül a lábamat. Viszont hirtelen olyan páras lett a levegő, majdnem megfulladtam tőle.

Arra lettem figyelmes két égzengés között, hogy megszólalt valaki a hátunk mögül, akit én nem láttam, mert öreganyám óvón betakart a kötényével. De olyan éktelen hangosan kiabált ám, még a villámok is megszelídültek.

– Na, Juliska! Most nyakon fogtálak, mint a kódis a liszttestarisznyát! Hiába sunnyogsz ott az eresz alatt! Látom ám, miben settenkedel megint. Teli van az esszükötényed azokkal az izékkal, azokkal a szákramentumos virágmagjaiddal meg hagymáiddal. De hogy a mi kertünkbe nem vetöl, nem dugdosol többé belőlük, abban olyan biztos vagyok, mint ahogyan itten állok e!

– Te csak ne szabd meg nekem, Vendel, hogy kinek a kertjébe milyen izéket dugdosok én! Különben is, vedd tudomásul, nem azért adta aztat a sokfajta virágmagot a jóisten, hogy a szakajtoba' tartsuk. Virágnak mindig lenni köll, fogd már föl azzal a szélelbelélt eszeddel! Virág nélkül megdöglénének az emberek. De még a méhéid is elpusztulnának! Aztán akkor hogyan, kinek pörgetnél mézet? Arról nem is beszélve, hogy föl se tudnák virágozni az úrnapi sátorokat a pátkai templomszolgák! Akkor meg mire föl hordoznák körbe az Oltáriszentséget, Vendel? He? Baszhatnátok megszentelt virág nélkül egész évben. Mindötöket megszállná a gonosz, ágyba lökné a betegség! Vagy talán szóltam én azért teneked, hogy az új tanácsban a te javaslatodra küldték a köszönő táviratot Rákosi

apánknak? Szerinted melyik a nagyobb bűn? Virágmagot vetni vagy dísztvíratot küldözgetni? Na, melyik, he? Hogy a kólika környékezne már meg, Vendel!

Előtte se nagyon szívelhette öreganyám a Vendelt, de amióta fünek-fának elhíresztelte, hogy milyen titkos elfoglaltsága van ennek a „krisztuskörműlő” Julinak, azóta köszönőviszonyban sem igen voltak. Inkább csak vakkantottak egymás felé, ha találkoztak néhanapján.

Nem kellett ezt különösebben elkotyogni, sokan sejtették, hogy csak a Juli keze lehet ezekben a virágmagos dolgokban. Mert, ugye, amelyik portánál megfordult az ősz folyamán, ott tavasszal még a kukoricás görék környékén is egyik legkedvesebb virága, a Jézus szíve virága illatozott.

Volt, amikor nem elégedett meg a virágoskertekkel, be-merészkedett a zöldséges kertekbe. Satnyultak is ott sorra a haszonnövények. A zsuzsiborsó-, a holdbab-, a sárgarépa-, vagy a káposzta-, a paprika- és paradicsompalánta kénytelen volt megosztani a nárcisz, kökörcsin, téltemető, hunyorka, mályva, meg a törökszekfű „veteményekkel”! Ha csak időben észre nem vették a turpisságot a háziak.

A Jézus szíve virágon kívül még a József-napi kankalint, vagy ahogyan mifelénk hívták, a mennyország kulcsát kedvelte mindenekelőtt. Amelyik háznál előző évben kék színű nyílott, oda olyan hagymát dugott, amelyik majd legközelebb fehér virágot hoz. A régi hagymákat kilopkodta, elvitte másokhoz. Vakargatták aztán a fejüket a háziasszonyok, hát mi a radai rossebes isten nyila történik itten? Egyik évben kék, a másikban meg fehér? Voltak, akik isteni csodáról áradoztak, pedig csak öreganyám keze volt a mókerolás mögött.

Jaj, de türelmetlenül várta a nyarat! Akkor érezte magát igazán boldognak, amikor csudálhatta munkájának kiteljesedését. Azt látni kellett volna, ahogyan végigment a hosszú falun. Magasra tartott fejjel, büszkén, jobbra-balra tekingetett teremtményeire. Kacsingatott a bazsarózsákkal, a mályvabokrokkal, az iszalaggal. Megsimogatta a legényrúzsát, a sarkantyúvirágot, a menyecskeszemet, de még az általa olyannyira gyűlölt szarkalábot is.

Ott voltak igencsak mérgesek, ahol öreganyám elszaporította a gyöngyvirágot! Allítólag előbb lehet kiirtani a szapora csicsókát a kertből, mint az illatos gyöngyvirágot. Emberöltő, meg az öreg Kattancsbéla böszme nagy ásója kell hozzá, szokta mondani öregapám. Féltek is némelyik háznál a gyöngyvirágtól, mert több halálesethez kötötték. Beszéli, hogy a Hebrencsmárinak két gyereke halt bele, mert viccből belakmároztak az elvirágozott gyöngyvirág bogójából. Régebben meg ezzel mérgezték az öregasszonyok a részeges, boszthó uraikat. Ezt mesélte egyszer Varnyú Kleofás ütődött felesége a kukoricamorzsoláskor, de azt mondják, nem alaptalanul.

Ahogy aztán idősödött öreganyám, én meg csöpörödtem, azt vettem észre, kevésbé tudja kontrollálni magát. Látni se látott már jól, az okuláréját meg csak ünnepnapon használta. Nem csak a Szabad Nép újságban keverte össze a betűket, de összekeverte már virágmagvait, a hagymáit, a dugványait is.

Veszti öregapám egyszer azon szentségelt aratáskor, mert olyan hagymás tojasos sültet vitt neki ebédre, amit ki kellett rókázni, mihelyst lenyelte az utolsó falatot.

– Ejnye, Juli, na! Nem hiába mondja a mondás, hogy olyan asszonyt vegyél feleségül, aki főzni is tud, mer' a szerelem hamar elműlik, de az éhség soha! Asszem megint valamilyen francos tulipánhagymát dinsztüté te énnekem. Szójjá, ha el akarsz pusztítani, mer' akkor fölveszem előtte az utolsó kenetet!

Idővel még jobban eluralkodott a falu kertjeiben a káosz. Több oka is lehetett ennek a Vendellel való viszálkodásnak, kinemállhatomságnak, mint ez a virágmánia, azt hiszem. Olyan is, amelyik messzebbre nyúlik vissza.

Általában a bétoroki pataknál sulykolták a mosnivalót, ott tiltották a kendert az asszonyok. Legtöbbször a csókási Csali öregapámot kérték meg, hogy kivinné-e őket a nagytölgyfához, mert ő úgy is ott szokott ragadványfüvet és macskanadrágot kaszálni az állatoknak. Ilyenkor magával vitt engemet is, legalább nem leszek láb alatt otthon senkinek, majd elleszek ott a vénasszonyok körül.

– Hallgassad ki, mit pletykálnak ezek a vénasszonyok, aztán, ha elmondod nekem te gyerek, minden píz a tiéd lehet, amit találsz az úton, vagy a pátkai búcsúban – ezt szokta ilyenkor mondani és jó nagyokat kuncogott hozzá.

Még le se cihelődünk jóformán a szekérről, még ki sem fogta öregapám a Zsömle–Bimbó párost, Juli öreganyám már szapult a Vendelre. Azt állította róla, hogy kicsoda málészájú, pipogya alak ez a Vendel, akkora papucs, mint a körösztanysza vasporos valaga.

– Mint a foghúzástól, úgy vonakodik ez a feleségétől, az Irmától. Aki meg mindenkinek azt híreszteli magáról, hogy négy foggal gyűtt a világra. Az anyának a valagával gyűtt, nem négy foggal. A Gizi bábaasszonyunk is megmondta, hogy lószar volt a szájába, nem fog! Egyedül csak ez a drágalátos férjeura hiszi el neki. Ez a Vendel. Van, amikor enni sem akarózik otthon, kénytelen átmenni néhanapján a testvérehez egy kis füstölt lapockát, szalonnát vagy tőpörtyűt kunyerálni. Olyan sovány már szegény párája, még árnyékot is alig vet.

Valamilyen lakodalmas történettel hozakodott elő még öreganyám, ahol a násznagyi fő hely illette meg a Vendelt és az Irmát a lakodalmas sátorban. Mégiscsak a köröszgyermekük nőült, még ha düddő is volt az a Béla gyerek. Allítólag az Irma ott se engedte ám vigéckedni a Vendelét.

Rászólt, amikor másodjára nyúlt a rántott húsos tál felé, éppen hogy csak nem ütött a kezére:

– Ne tömd a fejedet Vendel!

Néhány perc múlva megint rászólt:

– Mért nem eszel te Vendel? Amikor ingyenbe van, bezzeg sohase nem eszel. Otthon még a lisztjegyet is megennéd!

Aztán ráripakodott, ha kényelmesen ült:

– Úgy ülsz ott, te Vendel, mint egy apátúr!

De ráripakodott, ha felállt:

– Hogy te sohase tudsz megülni veszteg a valagodon, Vendel!

A templomi szertartás alatt többször is kikelt magából az Irma:

– Vendel, húzd ki magad!

Vendel kihúzta magát.

– Vendel, ne úgy állj, mint aki Kossuth kardját reggelizte!

Vendel kérdőjellel változott abban a minutumban.

– Mi az Vendel? Hexensusszod van?

Az egyik ministránsgyerek megrázta a rézcsengettyűjét, a násznép felállt.

– Vendel, gombold be!

Vendel tekintete óvatosan csúszott lefelé, a slicce irányába. Lehet, hogy nagy igyekezetében tényleg elfelejtette begombolni, még otthon. Amikor látta, minden rendben van, megkérdezte Irmát a biztonság kedvéért.

– Mit, Irmuskám?

Szikrázott Irma tekintete.

– Hát a kabátgombot, Vendel!

Vendel szép sorjában begombolta.

Felzúgott a mélyöblü, lábbal fújtatós templomi orgona. Erre néhány betévedt denevér riadtan cikázott a templom légtérében. A kugliferjú kántor úgy énekelt, mint akit herélnek. Ülhetett újra a násznép. Irma ismét megszólalt.

– Vendel, gombold ki!

És Vendel szép sorjában gombolta.

– Nem fölülről lefelé Vendel, hanem alulról fölfelé!

Feketevágáson kapták a Vendelüket!

Nem ők voltak az elsők a faluban, nem is az utolsók. Minket is meghurcoltak abban az esztendőben, de az apám az ingyen nyírás és beretvéláson kívül is jól megkente a kajári körzeti állatorvost, a Hofer Jóskát, ahová tartoztunk ugye körzetileg. Mert itt rend volt. Mindenki tudta, merre hány lépés.

Kihallgattam őket a borbélyműhelyben, amikor éppen agyusztálta a Hofert.

– Idefigyelj, te Jóska! Mi lenne, ha azt írnád a vizsgálati papírra, hogy elcsúszott az a kibaszott süldő a disznószaaron, mert nem volt rendesen kiganézva, eltörte mindkét csülkét, ezért köllött a kényszervágást csinálni. Jó lenne, ha ezt leigazolnád, Jóska!

– Nem jó az, Ernő pajtás, ezek már nem hiszik nekem se, mert mindenkinek ezt írom, kérlek alássan. De, ha hozol egy szemtanút, aki látta a szóban forgó gikszeret és aláírja a jegyzőkönyvet, megírom én, kérlek alássan.

Ha jól emlékszem, be kellett mutatnia az apáméknak a tanácsházán az eltörött csülköket, ahol jelen volt a mindenre kapható Kleofás és aláírta azt a jegyzőkönyvet, aztán elsimult az ügy.

Csakhogy a Vendel tanácsstag volt. Nem lehetett úgy elmismásolni ezt az ügyet, mint a miénket. Ráadásul az a szóbeszéd járta a faluban, hogy a Vendel nem is a feketevágás miatt kötötte föl magát a mestergerendára, amiről a testvérenek kellett levágnia.

Nem félt az semmilyen büntetéstől se, még a dutyiba is szívesen bevonult volna, csakhogy megszabaduljon néhány hónapra az Irmácskájától.

Hanem a szégyentől, ami disznóöléskor érte!

Mínt hogy Vendel nem szokhatta hétköznapiakon az italozást, annyira betintázott, hogy a végén már négykézláb töltötték a kolbászt a testvéreivel. Az még hagyján, hogy négykézláb töltötték. A vacsoránál derült ki, só helyett cukrot kevert fűszerezéskor a töltelékbe. A cukrot meg jegyre adták ugye, igen nagy kincsnek számított. Aztán a kóstolókat is kiküldte már a plébános úrnak és a tanácselnök úrnak. Tőlük nem kellett félni, ők senkit nem jelentettek föl, mert akkor kitől kaptak volna kóstolót!

Irmuska nem csak a saját haját tépte mérgében, hanem Vendelét is. Amikorra aztán lenyugodott Irma, keszkenőt kötött, elindult a nagy hóban, hogy visszakönyörögje a szerte gyalázatos kóstolókat és bocsánatot kérjen a malórért.

Másfél órába is bele tellett, mire kimagyarázta magát a plébános úrnál és a tanácselnök elvtársnál, hogy a nagy akarásban és sietségben meg sem kóstolták a kóstolót.

Mire hazaért, megtörtént a baj.

– Jajistenem! Jajistenem! Mit tettél velem, Vendel!

A szomszédok is kiszaladtak Irma sikongatására. Nem szokott amúgy semmilyen hangoskodás előfordulni náluk. Az Irma általában elintézte egy nyaklevessel, ha a Vendel nem jól cselekedett valamit, aztán annyi.

Jézus szíve virágokból és mennyország kulcsa virágokból kötött koszorút, amit Vendel temetése előtt csak egy órával vitt ki a temetőbe, hogy azok el ne fagyjanak, meg frissek és illatosak is maradjanak. A ravatalozó előtti döngölt placon rakta le szépen, óvatosan, a többi koszorú mögé. Részvétnyilvánító szalag nem volt rajta.

Azt nem lehet tudni, honnan szedett össze öreganyám télvíz idején ennyi -Jézus szíve és mennyország kulcsa virágot. Egyébként meg mifelénk nem is volt szokás más virágból, mint szekfűből vagy krizantémból kötött koszorút vinni a megboldogultnak.

Mindenki azt találgatta a temetésen, hogy öreganyám ezt most bosszúból vagy szeretetből tette-e.